עין משפט נר מצוה

קד א מיי' פי"א מהלכות א"ב הלכה יח סמג לאוין קיא טוש"ע יו"ד סימן קצה סעיף ב:
קה ב מיי' שם טור שו"ע שם סעיף יד:

ושימש תלמידי חכמים הרבה מפני מה מת בחצי ימיו ולא היה אדם מחזירה דבר פעם אחת נתארחתי אצלה והיתה מסיחה כל אותו מאורע ואמרתי לה בתי בימי נדותך מה הוא אצלך אמרה לי חס ושלום [א]אפי' באצבע קטנה לא נגע [בי] בימי לבוניך מהו אצלך אכל עמי ושתה עמי וישן עמי בקירוב בשר ולא עלתה דעתו על דבר אחר ואמרתי לה ברוך המקום שהרגו [ב]שלא נשא פנים לתורה שהרי אמרה תורה [1]ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב כי אתא רב דימי אמר מטה חדא הואי במערבא אמרי אמר רב יצחק בר יוסף סינר מפסיק בינו לבינה: **מתני'** ואלו מן ההלכות שאמרו בעליית חנניה בן חזקיה בן גרון שעלו לבקרו נמנו ורבו ב"ש על ב"ה וי"ח דברים גזרו בו ביום: **גמ'** א"ל אביי לרב יוסף אלו תנן או ואלו תנן ואלו תנן הני דאמרן או אלו תנן דבעינן למימר קמן תא שמע [ג]אין פולין לאור הנר ואין קורין לאור הנר ואלו מן ההלכות שאמרו בעליית חנניה בן חזקיה בן גרון ש"מ ואלו תנן ש"מ: ת"ר מי כתב מגילת תענית אמרו חנניה בן חזקיה וסיעתו שהיו מחבבין את הצרות אמר רשב"ג אף אנו מחבבין את הצרות אבל מה נעשה שאם באנו לכתוב אין אנו מספיקין ד"א אין שוטה נפגע ד"א אין בשר המת מרגיש באיזמל איני [ד]והאמר רב יצחק קשה רימה למת כמחט בבשר החי שנא' [2]אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל אימא אין בשר המת שבחי מרגיש באיזמל אמר רב יהודה אמר רב [ה]ברם זכור אותו האיש לטוב וחנניה בן חזקיה שמו שאלמלא הוא נגנז ספר יחזקאל שהיו דבריו סותרין דברי תורה מה עשה העלו לו ג' מאות גרבי שמן וישב בעלייה ודרשן: ושמנה עשר דבר גזרו: מאי נינהו שמנה עשר דבר [ו]דתנן אלו פוסלין את התרומה האוכל [ז]אוכל ראשון והאוכל אוכל שני והשותה משקין טמאין [ח]והבא ראשו ורובו במים שאובין וטהור שנפלו על ראשו ורובו שלשה לוגין מים שאובין [ט]והספר והידים והטבול יום והאוכלים והכלים שנטמאו במשקין מאן תנא האוכל אוכל ראשון והאוכל אוכל שני מפסל פסלי טמויי

לא

בימי לבוניך מהו אצלך. לא משום שיש לחלק בין נדות לליבון דהא אמר ר"ע בפרק במה אשה יוצאה (לקמן דף סד:) הרי היא בנדתה עד שתבא במים אלא לפי שידע אליהו שכך היה המעשה ור"ת ורש"י פירשו בפרק אע"פ (כתובות דף סא. ושם) גבי שמואל מחלפא ליה דביתהו בידא דשמאלא היינו בימי ליבונה אין נראה כדפירשתי ור"ת פירש שהיו רגילים לטבול שתי טבילות אחת לסוף שבעה לראייתה שהיא טהורה מדאורייתא בהך טבילה ואחת לסוף ימי ליבון לכך היה מיקל אותו האיש ורש"י היה נוהג איסור להושיט מפתח מידו לידה בימי נדותה ונראה לר"י שיש סמך מסדר אליהו דקתני אמר לה שמא הבאת לו את השמן שמא הבאת לו את הפך ומיהו התם מסיים ונגע בין באצבע הקטנה ומפרק אע"פ (שם) דאמר אביי מנח' ליה אפומיה דכובא ורבא מנח' ליה אבי סדיא אין ראיה כי שמא דוקא במזיגת הכוס שיש חיבה יותר כדאמר התם אבל שאר דברים לא ומההיא דקאמר אכל עמי ושתה עמי יכול להיות שלא הקפיד אלא על השכיבה: **מטה** חדא הואי. ופלטי בן ליש שנעץ חרב בינו לבינה (סנהדרין פ"ב דף יט:) איכא למימר שרחוק ממנה היה ביותר והיה פתוח לרה"ר שלא היה משום יחוד או שמא סבר כשאול שלא היתה מקודשת לדוד ומחמיר על עצמו היה מלבא עליה: **רש"י** גרים [וכן ר"ת] ואלו תנן הני דאמרן ומביא ראיה דאומר במדרש (פ' משפטים) כל מקום שנאמר ואלה מוסיף על הראשונים אלה פסל את הראשונים ועל המדרש קשה לר"י דאלה דברי הברית (דברים כח) קאי אמה שכתוב למעלה: **ש"מ** ואלו תנן. דלא קתני בתר הכי כדקתני במתניתין: **אוכל** ראשון ואוכל שני. אי תנן אוכל ראשון לחוד לא הוה ידעינן מיניה אוכל שני ואי תנא אוכל שני הוה אמינא דאוכל ראשון נמי טמויי מטמא א): **והשותה** משקין טמאים. לא שייך בהו ראשון ושני דלעולם משקין תחלה הוו אע"ג דאכתי לא גזור כמו שאפרש בסמוך מ"מ היה בדעתם לגזור מיד וצריכא לאשמעינן משקין ואוכלין כדאמר בסמוך דהך דמשקין לא שכיח ואי תנא משקין ה"א דוקא משקין דחמירי אבל אוכל לא פסיל כלל: **והבא** ראשו ורובו במים שאובין. וא"ת תיפוק ליה שהוא טבול יום וי"ל דנפקא מינה דאפילו העריב שמשו פוסל עד שיחזור ויטבול: **וטהור** שנפלו על ראשו כו'. וא"ת מ"ש דבטהור לא גזרו כ"א בנפל ולא גזרו נמי בביאה כמו בטבול יום ונראה לר"י דבטהור לא רצו לגזור יותר אלא דוקא בנפילה כמו שרגילים להפיל עליהם מים שאובים אחר שטבלו במים סרוחים כדאמר בסמוך והיו נותנים עליהם ג' לוגים מים שאובים [וע"ע תוס' גיטין טז. ד"ה הבא]:

רבי

ושימש תלמידי חכמים. להסבירו סתומות המשנה וטעמיה והוא הנקרא תלמוד: **נדותיך.** כל שבעה של ראייה ראשונה: **ליבוניך.** כגון זבה שסופרת שבעה נקיים משפסקה וצריכה להיות לובשת לבנים לבדיקה שמא תראה ותסתור ספירתה: **בנדת טומאתה.** ועד שתבא במים לטבילה היא בנדתה דמרבינן מתהיה בנדתה(ט) כהוייתה תהא עד שתבא במים בתורת כהנים(ע): **מטה חדא הואי.** רחבה ולא קירוב בשר הואי וסבר דשרי בהכי: **סינר.** פורצייני"ט שהיא חוגרת בו ומגיע ממתנים ולמטה: **מתני'** **ונמנו ורבו.** באו למנין ונמצאו של ב"ש מרובין: **גמ'** **ה"ג ואלו תנן הני דאמרן או דלמא אלו תנן הני דבעינן למימר קמן.** ואלו קאי אדלעיל(י) לא יפלה את כליו ולא יקרא לאור הנר ואלו מן ההלכות כו' או דילמא אלו תנן וקאי לקמן אאין שורין דיו(כ): **ש"מ.** דאתרתי קמייתי קאי אבל אינך לאו משמונה עשר דבר נינהו ולקמן בגמרא מפרש להו: **מגילת תענית.** לפי שאסר כל משנה וברייתא לא היו כתובין דאסור לכתבם וזו נכתבה לזכרון לדעת ימים האסורין בתענית לכך נקרא מגלה שכתוב במגלת ספר: **מחבבין את הצרות.** שנגאלין מהן והנס חביב עליהן להזכירו לשבחו של הקב"ה וכותבין ימי הנס לעשותן יום טוב כגון אלין יומין דלא להתענאה בהון כו': **אין אנו מספיקין.** לפי שהן תדירות.(ל) ל"א אין אנו מספיקין(מ) מלעשות י"ט בכל יום: **אין שוטה נפגע.** אין פגע רע בא עליו כלומר אינו מכיר בפגעיו כך כמה נסים באים לנו ואין אנו מכירין בהן: **בשר המת שבחי.** הנגל באדם החי מחמת מכה או מחמת כויה אינו מרגיש באיזמל כשחותכין אותו: **דברי תורה.** כגון נבלה וטרפה וגו' לא יאכלו הכהנים(נ) הא ישראל אוכלים וכגון וכן תעשה בשבעה בחודש(ס) היכן נרמז קרבן זה בתורה: **גרבי.** למאור ולמזונות: **ודרשן.** כדדרשינן להאי קרא במנחות (דף מה.) דמשום דאשתרי מליקה בחטאת העוף גבייהו הוצרך להזהיר על מליקת חולין שהיא נבילה: **האוכל אוכל ראשון.** מן התורה אין אוכל מטמא אדם האוכלו חוץ מנבלת עוף טהור אבל נבלת בהמה לא כדאמר במסכת נדה (פ"ה דף מב:) מי שאין לו טומאה אלא באכילתה יצתה זו שיש לה טומאה קודם שיאכלנה וכ"ש אוכל ראשון שאינו אב הטומאה אבל הן גזרו באותו היום כדמפרש טעמא לקמן בכולהו. ושיעורן לפסול את הגויה בחצי פרס בפרק יום הכפורים (יומא ד' פ:) והתם נמי אמר הנח לטומאת גויה דלאו דאורייתא. ומצאתי בספר ערוך(ע) משונה טומאה זו מטומאה דאורייתא דסגי לה בטבילה לתרומה דלא בעיא הערב שמש דתניא בספרא(פ) אין האוכל אוכלים טמאין ולא השותה משקין טמאין טמא טומאת ערב: **והבא.** לאחר שטבל מטומאתו במים שאובין בו ביום: **וטהור.** גמור שנפלו על ראשו כו': **והספר.** כל כתבי הקודש תורה נביאים וכתובים פוסלין תרומה במגען: **והידים.** סתמן קודם נטילתן: **וטבול יום.** ולקמן (יד:) פריך טבול יום מדאורייתא הוא: **והאוכלין והכלים שנטמאו במשקין.** לקמן (שם) בעי לה: **מאן תנא.** מי הוא האומר כן: **פסלי.** את התרומה ואותה תרומה לא תפסול אחרת שוב במגעה:

לא

מוסף רש"י

בימי נדותך מה הוא אצלך. ואליהו שמע בישיבה של מעלה שלפיכך נענש אותו תלמיד, ולפיכך שאל לה איסור נדה משאר איסורין, ומה ששאל על הנדות תחלה ואחר כך על הליבון, לפי שהיה רוצה שתתודה, וכן אמר לה בימי נדותך מהו אצלך, דשמא נכשל בהן ולפיכך נכרת, ואמרה לו חס ושלום וכו' השתא אודי לי מהא בימי לבוניך מהו אצלך (האורה ח"ב סי' א. הפרדס עמ' ה. מחזו"ו סי' תצט). **שאלמלא הוא נגנז ספר יחזקאל.** שיש בסופו דברים בקרבנות שסותרין דברי תורה (חגיגה יג.). **גרבי שמן.** לנרות, להדליק בלילה ולדרשו (מנחות מה.). **והבא ראשו ורובו.** כשהוא טהור, במים שאובים. בתוך הכלי (גיטין טז.). **והידים.** אפילו סתמן אם נגע בתרומה בלא נטילת ידים (פסחים יט:).

תוס' ישנים

א) ואי תני משקין ואוכל שני ה"א דמיירי במשקין שני' אבל אוכל ראשון ה"א דמטמא ולע"ג דמשקין לעולם תחלה הרי אכתי לא גזור ועוד אוכל ראשון דהוי ראשון דאורייתא ה"א דחמיר ממשקין שהם תחלה רק מדרבנן:

מסורת הש"ס

א) [לעיל יג.], ב) לקמן קנג. ברכות יח:, ג) חגיגה יג. מנחות מה., ד) וכן פ"ה מ"ב, ה) [פי' מאכל כמו ויתן אוכל בערים כפרשת מקץ ועי' תוי"ט פרק ג' דטבול יום מ"ה], ו) [גיטין נח.], ז) פסחים יט:, ח) [ויקרא טו], ט) [סוף מצורע יכ"ל לקמן סד:], י) [דף יא.], כ) [דף יג:], ל) ס"א אינו והכל פירוש אחד. מהרי"ם, מ) [מספיקין. רש"ש], נ) [יחזקאל מד], ס) [שם מה], ע) [ערך נייר א'], פ) [שמיני פרק ז],

תורה אור השלם

1 וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַּת טֻמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ:
ויקרא יח יט
2 אַךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכְאָב וְנַפְשׁוֹ עָלָיו תֶּאֱבָל:
איוב יד כב

לעזי רש"י

פורצייני"ט. חגורה.

רבינו חננאל

ושימש ת"ח הרבה ומת בחצי ימיו ושאל אליהו את אשתו בימי נדותיך מהו אצלך, ואמרה לו חס ושלום אפילו באצבע קטנה לא נגע בי. בימי לבוניך מהו אצלך. פירוש בז' ימי נקיים, (ואף) [והיא] אמרה לו אכל עמי ושתה עמי וישן עמי בקירוב בשר ולא עלה על דעתו דבר אחר. אמר לה ברוך המקום שהרגו שלא נשא פנים לתורה שנאמר ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב. במערבא אמרי כך אמרה לו מיטה חדא הואי וסינר מפסיק ביניהם. **פשטנא** ממתניתין דתני אין פולין לאור הנר ואין קורין לאור הנר אילו מן ההלכות שאמרו בעליית חנניא בן חזקיה בן גרון ש"מ אלו תנן, שכבר הוכרנום ולא מה דבעו למימר לקמן. ת"ר מי כתב מגילת תענית, אמרו חנניה בן חזקיה בן גרון וסיעתו שהיו מחבבין להזכיר ימי צרות בשמחה. ארשב"ג אף אנו כו' שאילמלא הוא נגנז ספר יחזקאל שדבריו סותרין דברי תורה, פירוש יש בספר יחזקאל דברים שמראין כאילו סותרין דברי תורה כגון קרבנות המועדים וחנוכות וכיוצא בהן. ובא חנניא בן חזקיה ודרשן כגון הכתוב בתור[ה] ונתברר שספר יחזקאל והתורה שוין. פיס' שמונה עשר דברים גזרו בו ביום. ואילו הן דתנן [אלו] פוסלין את התרומה האוכל אוכל ראשון והאוכל אוכל שני כו', פי' אוכל ראשון הוא שנגע בו השרץ, ואוכל שני הנוגע במשקין במה שנגע בו השרץ, אבל אוכל לא שאין אוכל מטמא אוכל, ושניהם